

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри маркетингу, підприємництва і торгівлі Одеської національної академії харчових технологій **Лагодієнка Володимира Вікторовича** на дисертаційну роботу Сімків Лілії Євгенівни на тему «Регіональна економічна політика в умовах диспропорційності економічного зростання», представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Актуальність теми дисертації

Сучасний стан розвитку України та її регіонів характеризується недосконалістю системи територіальної організації влади, посиленням міжрегіональної диференціації, що обумовлює необхідність змін у підходах до розробки та реалізації нової регіональної економічної політики. Основними завданнями даної політики є підвищення конкурентоспроможності територій, створення умов для динамічного, збалансованого регіонального розвитку шляхом децентралізації влади і реформування системи місцевого самоврядування.

Зазначене підвищує відповідальність органів регіональної та місцевої влади за ефективність територіальної організації суспільно-економічного життя, раціональне використання внутрішнього потенціалу територій шляхом використання нових інструментів та механізмів стимулювання регіонального розвитку.

Незважаючи на велику кількість теоретичних та методичних досліджень з визначеної проблемної області, подальшого наукового обґрунтування потребує формування методичних підходів щодо реалізації нової регіональної економічної політики, розробка концептуальної моделі формування та імплементації регіональної економічної політики, визначення її ролі в забезпеченні соціально-економічному розвитку регіонів.

Отже, тема дисертаційної роботи Сімків Лілії Євгенівни є актуальною і має особливе значення для вирішення проблеми розвитку регіонів та сприятиме удосконаленню регіональної економічної політики в умовах диспропорційності економічного зростання.

Відповідність дисертаційної роботи сучасним потребам науки і практики

Теоретичні дослідження проводилися автором в межах тематичного плану науково-дослідних робіт Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу в межах держбюджетної теми, зокрема: «Наукові та прикладні економіко-управлінські засади розвитку соціально-економічних систем на основі інноваційних трансформацій їх складових» (номер державної реєстрації 0109U008787), в якій автором досліджено теоретико-методологічні засади формування регіональної економічної політики; «Наукові та прикладні економіко-управлінські засади розвитку соціально-економічних систем на основі інноваційних трансформацій та їх інструментів» (номер державної реєстрації 0114U004855), де автор розроблено науково-методичний підхід до оцінювання диспропорцій економічного зростання регіонів, який базується на використанні інструментарію «воронок відсталості»; «Наукові та прикладні засади управління розвитком галузевих та регіональних суспільних систем» (номер державної реєстрації 0117U003830) в межах якої автором досліджено теоретичні основи формування організаційно-економічного механізму стимулювання економічного зростання в регіонах. узагальнено та обґрунтовано основні принципи його формування, розкрито окремі аспекти щодо удосконалення дії окремих інструментів даного механізму.

Відзначаю особливе теоретичне значення результатів дослідження, щодо розроблення методологічного підходу до дослідження формування та реалізації регіональної економічної політики, концептуальної моделі регіональної економічної політики, формуванню стратегічних орієнтирів регіональної економічної політики в Україні. Підтверджую, що розроблені автором методичні підходи та практичні рекомендації забезпечили синтез і розвиток базових положень економічної науки, і відповідають паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих автором у дисертації

На основі вивчення дисертації, автореферату, наукових публікацій Сімків Л. Є. стверджую, що одержані наукові результати є обґрунтованими та достовірними. Дисертація є результатом дослідження проблеми теоретико-методологічного забезпечення регіональної економічної політики в умовах диспропорційності економічного зростання.

Автор у процесі вирішення поставлених завдань використовувала загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: логічного узагальнення, аналізу та синтезу (для визначення сутності принципів та складових регіональної економічної політики, удосконалення категоріально-понятійного апарату дослідження); історичного підходу (для проведення еволюційного дискурсу регіональної політики країн ЄС та нормативно-правового забезпечення державної

регіональної політики України, а також особливостей еволюції теорії економічного зростання); структурного та економіко-статистичного аналізу (для здійснення оцінки диспропорційності соціально-економічного розвитку регіонів та оцінки масштабів і динаміки структурних дисбалансів на регіональному рівні) економіко-математичного моделювання і прогнозування – таксономічний метод та економетричний підхід (для оцінки впливу чинників регіонального розвитку на процеси економічного зростання); стратегічного та структурно-функціонального аналізу (для розробки концептуальних засад та стратегічних пріоритетів формування та реалізації регіональної економічної політики).

Достовірність наукових положень дисертації забезпечено використанням у процесі дослідження законодавчих та нормативних актів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, матеріали й статистичні дані Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Державної служби статистики України, департаментів економічної політики обласних державних адміністрацій, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, ресурси мережі Інтернет.

Основні наукові положення і результати досліджень належним чином оприлюднено та апробовано на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, де отримали схвальну підтримку.

Висновки та пропозиції сформульовано на основі отриманих результатів дослідження відображених в дисертаційній роботі, які відображають в логічній послідовності вирішення поставлених завдань та досягнення мети дослідження, висвітлюють основні положення роботи та можливі напрями їх впровадження.

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані у дисертації, ступінь їх новизни

Підтверджую, що основні положення роботи мають беззаперечні елементи наукової новизни, яка полягає в наступному:

- розроблено концептуальну модель формування регіональної економічної політики, яка передбачає домінування наступних стратегічних пріоритетів регіонального розвитку: нарощення внутрішнього потенціалу соціально-економічного розвитку регіонів та ефективного використання конкурентних переваг територій; забезпечення якості економічного зростання регіонів за рахунок формування «точок зростання» та створення умов для дифузії цих процесів на периферійні території; удосконалення організаційно-економічного забезпечення просторово-економічних трансформацій в розрізі різних типів територій (міських, сільських, гірських тощо) (с.225-229);

- обґрунтовано теоретико-методологічні засади формування регіональної економічної політики, яка спрямована на забезпечення економічного зростання регіонів та базується на принципах концепцій розумної спеціалізації, сталого та інклюзивного зростання та враховує сучасні ознаки якості економічного зростання: стабільність, неперервність та системний характер процесів економічного

зростання; наявність ефекту розширеного відтворення; ефективна алокація ресурсів; оптимізація співвідношення процесів просторової концентрації економічної активності та її дифузії, інноваційний характер економічних трансформацій та розвинена територіальна інтеграція (с.52-62);

- запропоновано пріоритети регіональної економічної політики, які базуються на врахуванні комплексу завдань, ризиків і очікуваних результатів її реалізації та спрямовані на: підвищення ефективності функціонування системи управління регіональним та місцевим розвитком; удосконалення механізмів стимулювання економічного розвитку регіонів в умовах децентралізації; покращення ресурсного забезпечення розвитку територій з особливими проблемами розвитку (с. 243-246; 266-267);

- методологічні положення щодо розкриття сутності регіональної економічної політики, як системи управлінських впливів дуального характеру, що реалізуються шляхом прийняття управлінських рішень щодо створення умов та організації економічної діяльності в регіонах за умов узгодження загальнодержавних і регіональних цілей розвитку, з одного боку, та узгодження інтересів суб'єктів господарювання регіону та суб'єктів регіональної економічної політики з іншого (с. 31-34);

- методичний підхід до оцінки диспропорційності економічного розвитку регіонів, який передбачає використання методичного інструментарію розрахунку «воронки відсталості», що базується на визначенні часових параметрів динаміки (швидкість затягування у воронку) та масштабів (глибина воронки) міжтериторіальних диспропорцій економічного зростання і характеризує розрив відставання регіонів від середньоукраїнського значення темпів росту ВВП на одну особу, який на відміну від існуючих дозволяє визначити позиціонування регіонів не тільки за рівнем соціально-економічного розвитку, а й за інтенсивністю змін його стану, тобто провести оцінювання еволюційних ознак розвитку регіонів та виявити резерви забезпечення процесу їх економічного зростання (с. 81-82);

- напрями модернізації державної регіональної політики в умовах сучасних реформ, зокрема: досягнення інституційної довершеності сучасних реформ, в тому числі через забезпечення регулювання регіонального розвитку з єдиного координаційного центру; гармонізація законодавчої бази щодо інструментів державної підтримки регіонального розвитку; забезпечення інституційної та ресурсної скоординованості реалізації регіональних і місцевих стратегій та проектів розвитку; посилення контролю за ефективністю використання фінансових ресурсів територіальних громад; забезпечення фінансування заходів Державної стратегії регіонального розвитку; сприяння залученню коштів європейських та інших міжнародних фондів до реалізації проектів регіонального та місцевого розвитку (с. 296-297);

- методичні засади оцінки динаміки та якості економічного зростання регіонів, які, на відміну від існуючих, базуються на комплексному підході до вибору системи показників в розрізі наступних складових: ефективність використання ресурсів регіонів; продуктивність основних факторів виробництва;

вплив екстенсивних та інтенсивних факторів на зміну ВРП; внесок окремих регіонів у забезпечення економічного зростання регіонів субрегіонального рівня та країни в цілому (с. 50-51);

- організаційно-економічні підходи до удосконалення програмно-проектного інструментарію реалізації регіональної економічної політики, які, на відміну від існуючих, мають передбачати міжпрограмну координацію державних, секторальних та регіональних цільових програм з метою виключення дублювання програмних заходів, узгодження пріоритетів регіональних цільових програм та інвестиційних проектів із пріоритетами регіональних стратегій, моніторинг реалізації регіональних цільових програм, оцінку ефективності реалізації програмних заходів та підвищення рівня освоєння бюджетних коштів, спрямованих на їх реалізацію, посилення відповідальності регіональної влади за виконання програм та проектів в умовах зменшення обсягів їх державного фінансування та зростання частки фінансування за рахунок коштів обласних бюджетів, а також розширення конкурсної складової регіонального програмування (с. 354-359).

Практичне значення результатів дослідження

Практична цінність результатів роботи полягає у розробленні Сімків Л. Є. конкретних підходів і рекомендацій щодо формування регіональної економічної політики в умовах диспропорційності економічного зростання, про що свідчить впровадження їх в управлінську практику на державному, регіональному та місцевому рівнях. Окремі теоретичні та науково-методичні положення дисертаційної роботи впроваджені в навчальний процес Івано-Франківського національного технічного університету та використовуються при розробленні програм, методичного забезпечення та викладання дисциплін. Всі факти практичного використання результатів дослідження підтверджено відповідними довідками, які вказані в авторефераті та ксерокопіями, які наведено у додатках.

Оцінка змісту дисертації та її завершеності

Дисертація Сімків Л. Є. має логічну структуру, виклад матеріалу здійснено у науковому стилі українською мовою в логічній послідовності, а зміст відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Дисертація є самостійно виконаною завершеною науковою працею, що присвячена розв'язанню актуальної наукової проблеми розробки науково-прикладних положень щодо формування регіональної економічної політики та модернізації її механізмів за умов необхідності подолання структурно-економічних дисбалансів у розвитку регіонів. Наукові положення, висновки і рекомендації, які виносяться на захист, є самостійним доробком автора.

За детальним ознайомленням з текстом дисертації, авторефератом та основними науковими працями Сімків Л. Є. констатуємо досягнення мети дослідження в результаті вирішення поставлених завдань.

Повнота викладу основних результатів в наукових працях та авторефераті

Основні положення дисертаційного дослідження викладені в опублікованих працях дисертанта та авторефераті. За результатами проведеного дослідження автором опубліковано 57 наукових праць, з них 33 наукові праці написані без співавторів. Автором опубліковано 1 одноосібна монографія, 5 розділів у колективних монографіях (в т. ч. 1 іноземна), 30 статей у фахових наукових виданнях України, з них 12 – у виданнях, що внесені до міжнародних наукометричних баз даних, 1 у періодичних наукових виданнях інших держав; 21 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій складає 137,31 д. а., з яких 46,96 д. а. належать особисто автору.

Опубліковані роботи відповідають встановленим вимогам і доводять до наукової громадськості результати наукового дослідження - основні надбання автора.

Автореферат за змістом відповідає дисертаційній роботі та належним чином розкриває її основні положення, ступінь новизни розробок, теоретичне й практичне значення отриманих результатів. Матеріал автореферату та дисертації викладено чітко, послідовно, науковим стилем української мови. Ілюстративний матеріал допомагає зрозуміти й оцінити основні ідеї роботи, що винесено на захист.

Зауваження, недоліки та дискусійні положення дисертації

Серйозних недоліків, під якими я розумію ті, що ставлять під сумнів одержані здобувачем основні наукові результати, на мій погляд, дисертаційне дослідження не містить – теорія питання пророблена з достатньою повнотою, методи дослідження використані професійно, наукові прикладні рекомендації пройшли апробацію. Проте певні недоліки існують і дещо погіршують загальне позитивне сприйняття роботи. На мою думку, вони зводяться до таких:

1. На нашу думку, представлене дисертаційне дослідження мало б суттєві переваги, якби при аналізі проблем соціально-економічного розвитку регіонів України в контексті забезпечення економічного зростання (розділ 2), автором більш глибоко досліджувалося питання кадрового забезпечення. В роботі розглядаються деякі аспекти цієї проблеми, зокрема питання оплати праці, проте проблема є комплексною. Доцільно було б акцентувати увагу на потребі регіонів у забезпеченні робітничими кадрами, яка є досить диференційованою, адже

найбільшою мірою від браку кваліфікованих робітників потерпають західні регіони, де спостерігаються значні процеси трудової міграції.

2. На сторінці 103-105 основного тексту дисертаційної роботи автор приводить результати розрахунків маси та інтенсивності структурних зрушень в економіці України впродовж 2010-2017 рр., яким передують представлення відповідних формул. Однак не до кінця зрозуміло, якими джерелами ідентифікації вхідних параметрів користується автор для отримання відповідних результатів та їх графічної інтерпретації.

3. На с. 122 автор говорить про альтернативний підхід до оцінки економічного зростання на основі індексу розвитку людського потенціалу. Цей інтегральний показник свідчатиме про такий рівень розвитку людського потенціалу, який би був досягнутий кожним членом суспільства за умови рівномірного розподілу благ. На сьогоднішній день індекс розвитку людського потенціалу так, як і індекс конкурентоспроможності регіонів оприлюднюється на сайті міністерства економічного розвитку і торгівлі України. Тому доцільно було б конкретизувати у чому суть альтернативного підходу.

4. У п'ятому розділі роботи (параграф 5.4) йдеться про використання програмно-цільових методів дослідження при розробці регіональної економічної політики, які мають певні переваги і носять переважно рекомендаційний характер та сприяють виникненню економічної зацікавленості усіх учасників процесу у забезпеченні якісного економічного зростання. На нашу думку поза увагою залишився такий важливий сучасний механізм підтримки регіонального розвитку, як фінансування проектів в рамках секторально-бюджетної підтримки ЄС, яка з 2017 року активно реалізується в Україні. Так, одним з напрямів такої підтримки є програма «Інноваційна економіка та інвестиції», яка спрямована на інформаційну та організаційну підтримку інвесторів розвиток механізмів державно-приватного партнерства, підтримку підприємницької діяльності тощо.

5. В продовження попереднього зауваження, необхідно зазначити, що в роботі значна увага приділяється проектному підходу, як одному з інноваційних інструментів програмно-цільового методу і який сприяє розв'язанню регіональних проблем та ефективному реформуванню економіки. Визначено важливі напрями ефективної реалізації національних проектів. Однак вважаємо, що автором недостатньо уваги було приділено так званим мікропроектам, які зараз посилено розвиваються і характеризуються певними відмінностями у різних регіонах України.

6. У параграфі 5.2 автором запропоновано модель організаційно-економічного механізму стимулювання економічного зростання в регіоні (рис. 5.1), на рис. 5.2 відображено схему забезпечення функціонування організаційно-економічного механізму стимулювання економічного зростання, проте вважаю, що робота б значно виграла, якщо б ще був показаний ефект від імплементації даного організаційно-економічного механізму.

Втім, вказані недоліки і зауваження не носять принципового характеру і не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи. Дисертація

Сімків Л. Є. є істотним внеском у вирішення актуальної проблеми формування регіональної економічної політики в умовах диспропорційності економічного зростання.

**Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність
встановленим вимогам**

Дисертаційна робота Сімків Л. Є. «Регіональна економічна політика в умовах диспропорційності економічного зростання» є самостійною, завершеною науковою працею, в якій отримано нові наукові результати, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему щодо підвищення ефективності розробки та реалізації регіональної економічної політики та модернізації її механізмів за умов необхідності подолання структурно-економічних дисбалансів у розвитку регіонів.

За актуальністю обраної теми, науковою новизною і практичним значенням отриманих результатів, змістом і оформленням дисертація та автореферат на тему «Регіональна економічна політика в умовах диспропорційності економічного зростання» відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, а саме пунктам 9, 10, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 656 від 19.08.2015 р. та №1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), а її автор Сімків Лілія Свгенівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри маркетингу,
підприємництва і торгівлі
Одеської національної академії
харчових технологій,
д.с.н, професор

В.В. Лагодієнко

ПІДПИС *Лагодієнко*
ЗАСВІДЧЕННЯ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
Ю. С. ФЕДЧЕНКО

Одеський національний університет
імені Стефана Яворського
03.02.15/15
2015 р.